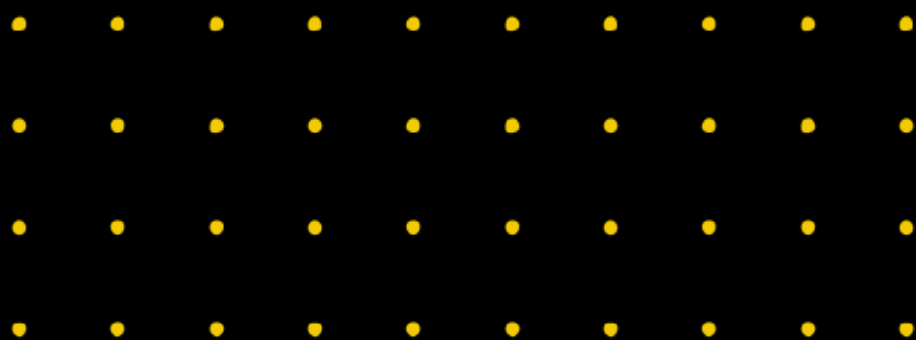

DEMDIS

Otvorení názorom.

Má referendum zmysel?

Výsledky diskusie

20.03.2023

Kurátori diskusie

Jakub Kmec
Michal Horský
Lukáš Mlynár

Úvod

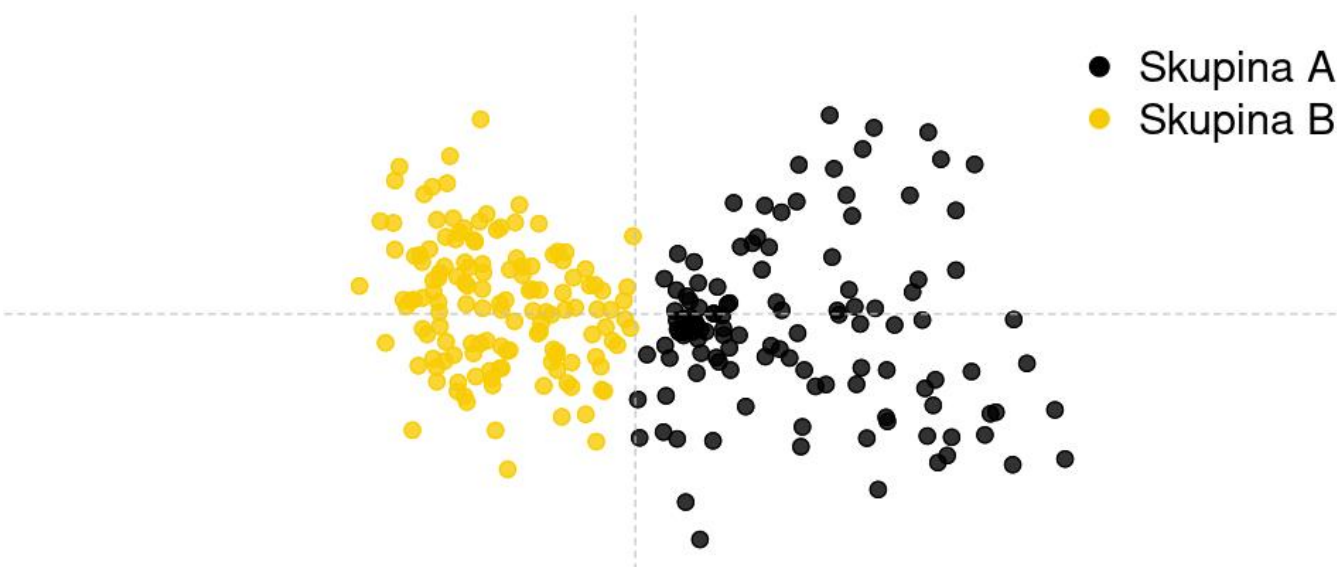
Má referendum zmysel? V DEMDIS sme sa spolu s diskutujúcimi zaoberali zmyslupnosťou referenda ako takého. Hľadali sme možné riešenia ohľadom finančnej zmyslupnosti, prísnosti platnosti (kvórum), alternatívami k referendu, polarizačným aspektom tohto inštitútu. Dotkli sme sa aj podmienok kampane.

Referendum je jedna z foriem priamej demokracie. Jeho zmyslom je umožniť občanom podieľať sa na legislatívnom procese krajiny. 21.1.2023 sa na Slovensku konalo deviate celoštátne referendum. Otázka referenda bola o možnosti skrátiť volebné obdobie referendom alebo nadpolovičnou väčšinou v parlamente. Napriek tomu, že až 97,52% hlasujúcich s otázkou súhlasilo, referendum bolo neplatné. Zúčastnilo sa ho len 27,26% oprávnených voličov. Otázkou tak bolo, aké sú možnosti zefektívnenia referenda ako takého.

Obsahový rámec:

1. Mali by sme referendom skracovať volebné obdobie?
2. Mal by mať parlament možnosť skrátiť si volebné obdobie?
3. Neexistuje lacnejšia alternatíva?
4. Mali by sme sprísniť podmienky na zorganizovanie referenda?
5. Mali by mať občania možnosť podieľať sa na demokracii aj mimo referenda, či volieb?
6. Existuje na otázky verejného záujmu jednoduchá odpoveď - áno alebo nie?
7. Potrebujeme jasnejšiu právnu úpravu podmienok vedenia referendovej kampane?

Kto sa zúčastnil?

Priestorové vykreslenie názorových skupín.¹

Trvanie diskusie:

21. január – 1. február 2023

Štatistiky:

513 hlasujúcich
270 zoskupených
10 815 hlasov
132 komentárov

Komunikačné kanály:

Demdis.sk a Pravda.sk

Štiepiace línie

Samotná účasť na referende 21.1.2023 medzi diskutujúcimi najviac odlišovala skupiny A a B. (24) Zatiaľ čo v skupine A sa ho 56 % nezúčastnilo, v skupine B bola účasť na referende až 88 %.

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
24 Zúčastnil som sa na referende 2023.	52% 29% 18% (260)	12% 56% 31% (122)	88% 5% 6% (138)

V rovine finančnej efektivity referenda sa skupiny tiež výrazne rozchádzali. V skupine A prevládal názor (61%), že referendum je drahý prieskum verejnej mienky (13), zatiaľ čo v skupine B s týmto výrokom nesúhlasilo až 88%. Súčasne v skupine A sa vyskytol názor, že politická strana SMER - SD, resp. líder strany Robert Fico by mali vrátiť späť vynaložené finančné prostriedky za uskutočnené referendum (33, 34), s čím takmer jednohlasne nesúhlasili diskutujúci zo skupiny B.

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
13 Referendum je drahý prieskum verejnej mienky.	28% 57% 13% (183)	61% 17% 21% (80)	3% 88% 7% (103)
33 Teraz nech Fico vráti naklady za referendum zo svojho!	22% 62% 15% (161)	48% 19% 31% (72)	1% 96% 2% (89)

Aj na základe vyššie uvedeného skôr platí, že rozdelenie názorových skupín je zvyčajne podmienené aj podporou politickej strany, ktorá posledné referendum iniciovala. Zatiaľ čo skupina A skôr nesúhlasí s nedávnym referendom kvôli politickému podtónu (32), skupina B s ním súhlasí predovšetkým kvôli naratívu, ktorý sa okolo neho šíril iniciatórskymi stranami. (25)

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
32 Referendum ano, ale nie ako Ficov nástroj na ukradnutie moci v krajine. Ani ako cieľnú manipuláciu s umyslom zneužiť voľbu ľudí.	39% 40% 19% (166)	70% 5% 24% (78)	11% 72% 15% (88)
25 Keby sa ľudia referenda zúčastnili, bolo by po probléme. Nechápem, prečo politici odmietajú referendum, voľby im nevadia, referendum áno.	57% 23% 19% (203)	12% 49% 38% (91)	93% 1% 4% (112)

Skupina A

V skupine A prevláda neutrálny, miestami skeptický postoj k referendu ako takému. Z odpovedí vyplýva, že diskutujúci z tejto skupiny by sa referenda boli zúčastnili, ak by nebolo spojené najmä s osobou lídra strany SMER - SD, Roberta Fica (32), prípadne ak by sa riešili otázky smerovania krajiny a nie vôľa opozície. (31)

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
31 Referendom by sa mali riešiť otázky smerovania krajiny, nie vôľa opozície.	 48% 32% 19% (164)	 76% 7% 16% (71)	 26% 51% 21% (93)
32 Referendum ano, ale nie ako Ficov nástroj na ukradnutie moci v krajine. Ani ako cieľenu manipuláciu s umyslom zneužiť voľbu ľudí.	 39% 40% 19% (166)	 70% 5% 24% (78)	 11% 72% 15% (88)

Najpočetnejšie sú teda kladné reakcie k referendu ako takému, avšak predovšetkým ak sa rozhoduje o zásadných otázkach (za ktorú tak túto otázku nepovažovali). (0, 2)

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
0 Referendum je dôležitou a zmysluplnou súčasťou demokracie.	 84% 6% 8% (186)	 65% 15% 19% (83)	 100% 0% 0% (103)
2 Referendum je dobrý nástroj, ale len keď je o zásadných otázkach spoločenského života.	 55% 25% 18% (195)	 63% 11% 25% (88)	 49% 37% 13% (107)

Skupina B

Skupinu B charakterizuje najmä kladný postoj k inštitútu referenda (vrátane toho uskutočneného). Takmer 9 z 10 diskutujúcich v tejto skupine sa zúčastnilo aj toho nedávneho. (24)

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
24 Zúčastnil som sa na referende 2023.	 52% 29% 18% (260)	 12% 56% 31% (122)	 88% 5% 6% (138)

Diskutujúci zo skupiny B vyzdvihli najmä to, že referendum je najvyššia forma priamej demokracie. Sú presvedčení, že vďaka nemu občania najpriamejšie ovplyvňujú chod krajiny. (43, 44, 47) Spája ich aj nespokojnosť so súčasným vedením krajiny. (25, 26)

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
25 Keby sa ľudia referenda zúčastnili, bolo by po probléme. Nechápem, prečo politici odmietajú referendum, voľby im nevadia, referendum áno.	 57% 23% 19% (203)	 12% 49% 38% (91)	 93% 1% 4% (112)
47 Ako sa môže niekto pýtať či ma referendum zmysel!!! Veď je to najvyššia forma podielu ľudu (plebsu) na správe krajiny!!!	 65% 15% 18% (114)	 31% 33% 35% (54)	 96% 0% 3% (60)

Najkonsenzuálnejšie názory v diskusii

#konsenzus nadsoch

1. Referendum je dôležitou a zmysluplnou súčasťou demokracie. (0)
2. Národná rada ma mať možnosť skrátiť si volebné obdobie. (10)
3. Naša spoločnosť nie je naučená občianskej účasti na referendách. (5)

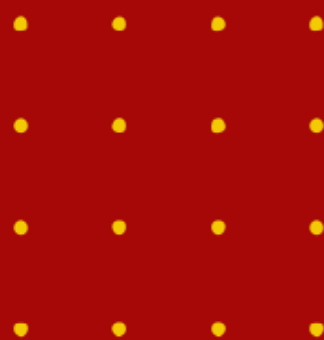

Najkonsenzuálnejšie názory v diskusii

4. Potrebujeme jasnejšie pravidlá vedenia predreferendovej kampane. (17)

5. Občania by mali mať možnosť efektívnejšie presadzovať svoje požiadavky než len voľbami alebo referendom. (22)

6. Ak sú otázky protiústavné, je to chyba toho, kto ich formuloval a nie toho, kto na to poukázal. (19)

Najkonsenzuálnejšie názory v diskusii

#konsenzus nad osah

7. Referendum je dobrý nástroj, ale len keď je o zásadných otázkach spoločenského života. (2)

8. Aj demokracia niečo stojí. Nemali by sme sa na nástroj priamej demokracie pozerat' cez peniaze. (12)

9. Žijem v Austrálii a voľby, ako aj referendum sú povinné. Som za referendum ale nie také, o ktorom sa dopredu vie, že zlyhá. (27)

Konsenzus

Obe skupiny sa zhodli na tom, že referendum je dôležitou a zmysluplnou súčasťou demokracie. (0) Konkrétnejšie, ak je len o zásadných otázkach spoločenského života, (2) pričom došlo k uznaniu, že naša spoločnosť nie je na referendum ešte adekvátne zvyknutá. (5)

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
0 Referendum je dôležitou a zmysluplnou súčasťou demokracie.	 84% 6% 8% (186)	 65% 15% 19% (83)	 100% 0% 0% (103)
5 Naša spoločnosť nie je naučená občianskej účasti na referendách.	 72% 13% 13% (188)	 57% 21% 20% (83)	 84% 6% 8% (105)

Názorová zhoda existuje aj v prípade vôle stransparentniť kampaň pred referendum, (17) ako aj na tom, že otázka výšky nákladov vynaložených na referendum nie je až tak relevantná a na inštitúty priamej demokracie by sme nemali pozerat' cez peniaze. (12) Okrem iného diskutujúci zhodne súhlasili s tým, že občania by mali mať možnosť svoje požiadavky presadzovať efektívnejšie než len voľbami či referendum. (22)

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
12 Aj demokracia niečo stojí. Nemali by sme sa na nástroj priamej demokracie pozerat' cez peniaze.	 65% 19% 14% (188)	 37% 33% 28% (80)	 87% 9% 3% (108)
17 Potrebujeme jasnejšie pravidlá vedenia predreferendovej kampane.	 58% 18% 22% (191)	 54% 17% 28% (87)	 62% 20% 17% (104)
22 Občania by mali mať možnosť efektívnejšie presadzovať svoje požiadavky než len voľbami alebo referendum.	 70% 12% 17% (187)	 52% 21% 25% (78)	 83% 5% 11% (109)

Skracovanie volebného obdobia parlamentom

Absolútna zhoda v skupinách nastala v prípade možnosti Národnej rady Slovenskej republiky skrátiť si volebné obdobie. (10) No v prípade počtu hlasov potrebných na schválenie zo strany poslancov zhoda nenastala. Skupina A preferuje ústavnú väčšinu (90 hlasov), (7) skupine B by stačilo aj 76 hlasov, pričom nesúhlasia, že by to spôsobovalo chaos v parlamente. (11)

Konsenzus:

- Národná rada ma mať možnosť skrátiť si volebné obdobie. (10)

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
10 Národná rada ma mať možnosť skrátiť si volebné obdobie.	 73% 7% 18% (188)	 56% 17% 26% (82)	 86% 0% 12% (106)

Je referendum príliš drahé?

Skupina A je oproti skupine B skeptickejšia, čo sa týka efektivity vynaložených nákladov na uskutočnenie referenda. (13) Napriek tomu sa názory skupín približujú v konštatovaní, že demokracia ako taká tiež niečo stojí, pričom nie je až tak relevantné zvažovať zmyslupnosť referenda cez to, koľko stojí (12).

Konsenzus:

- Aj demokracia niečo stojí. Nemali by sme sa na nástroj priamej demokracie pozeráť cez peniaze. (12)

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
12 Aj demokracia niečo stojí. Nemali by sme sa na nástroj priamej demokracie pozeráť cez peniaze.	 65% 19% 14% (188)	 37% 33% 28% (80)	 87% 9% 3% (108)

Sprísnenie podmienok

Podmienky na zorganizovanie referenda sú príliš prísne podľa skupiny B, (14) zatiaľ čo podľa skupiny A jemne prevažuje názor v prospech sprísnenia. (15) V súvislosti s otázkou sprísnenia podmienok referenda však nastal konsenzus na tom, že v prípade protiústavnosti referendumovej otázky ide o chybu toho, kto otázky formuloval a nie toho, kto na to poukázal (19).

Konsenzus:

- Ak sú otázky protiústavné, je to chyba toho, kto ich formuloval a nie toho, kto na to poukázal. (19)

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
19 Ak sú otázky protiústavné, je to chyba toho, kto ich formuloval a nie toho, kto na to poukázal.	 57% 14% 28% (188)	 74% 3% 22% (81)	 44% 22% 32% (107)

Možnosť podieľať sa na demokracii aj inak

Je referendum dostatočným spôsobom občianskej participácie? A nepotrebujeme aj iné spôsoby zapájania občanov do politického diania? V tomto sa zhodujú obe skupiny, pričom v súčasnosti máme podobné mechanizmy, ako tak konať. Občania majú právo spísať petíciu alebo pripomienkovať zákon v medzirezortnom pripomienkovom konaní, združovať sa, atď...

Otázkou do ďalších diskusií tak je, či neexistujú aj iné formy občianskej participácie ako len tie, ktoré bežne (ne)využívame. A ak áno, aké podoby by mali mať.

Konsenzus:

- Občania by mali mať možnosť efektívnejšie presadzovať svoje požiadavky než len voľbami alebo referendum. (22)

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
22 Občania by mali mať možnosť efektívnejšie presadzovať svoje požiadavky než len voľbami alebo referendum.	 70% 12% 17% (187)	 52% 21% 25% (78)	 83% 5% 11% (109)

Jasnejšie podmienky referendovej kampane

Relatívna názorová zhoda oboch skupín existuje aj prípade vôle stransparentniť kampaň na referendum, (17) nakoľko v súčasnosti neexistujú napríklad žiadne výdavkové limity na vedenie kampane na referendum, na rozdiel od iných volieb. Podobne to je aj pri neexistencii požiadavky viesť transparentný účet.

Konsenzus:

- Potrebujeme jasnejšie pravidlá vedenia predreferendovej kampane. (17)

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
17 Potrebujeme jasnejšie pravidlá vedenia predreferendovej kampane.	58% 18% 22% (191)	54% 17% 28% (87)	62% 20% 17% (104)

Záver

Téma referenda je dlhodobo diskutovanou témou, odkedy tento inštitút vôbec existuje. Idea priamej demokracie je lákavá nielen politicky, ale aj všeobecne. Odkedy existuje demokracia a sloboda slova, referendum vášne vyvolávalo, vyvoláva a vyvolávať bude.

DEMDIS diskusia však opäť ukázala, že ak sa sústredíme na vecné argumenty a spoločné hodnoty, tak so správnym nástrojom v rukách sme schopní nachádzať spoločnú reč aj pri tejto téme. Zhodli sme sa na tom, že **referendum je dôležitou a zmysluplnou súčasťou demokracie**. Diskutujúci zdieľajú základné hodnoty demokracie, a sú aktívni v zapájaní sa do verejného diania, ak ide o dôležité spoločenské témy. Diskusia, dialóg a porozumenie sú abstraktné hodnoty, ktorým dokážeme porozumieť všetci napriek vzájomným rozdielom.

Diskusia ukázala, že všetci si želajú viac dialógu, transparentnosti a spätnej väzby zo strany zákonodarcov. Tak, ako aj referendum, predovšetkým zástupcovia ľudu sú dôsledkom demokracie. Preto by sme mali hľadať čo najviac spoločných ciest, pričom by sme sa nemali pozeráť na demokratické inštitúty cez peniaze.

Z diskusie vyplýva konsenzus, že referendum by sme mali rozhodovať o závažných otázkach spoločenského života. Preto je potrebné formulovať tieto otázky tak, aby boli v súlade s ústavou. Mnohokrát neexistuje jednoduchá odpoveď na zložité otázky a o to viac je dôležitá ich formulácia.

Napokon sú dôležité aj pravidlá súťaže a podmienky kampane. Diskutujúci potvrdili, že je nutné ich nastaviť tak, aby existovala slobodná a férová súťaž politických síl.

Všetci si želáme, aby v demokratickej krajine mali všetci slobodný a spravodlivý priestor na diskusiu.

Ďakujeme za Vašu účasť!

Metodika

1. Vykresľovanie názorových skupín

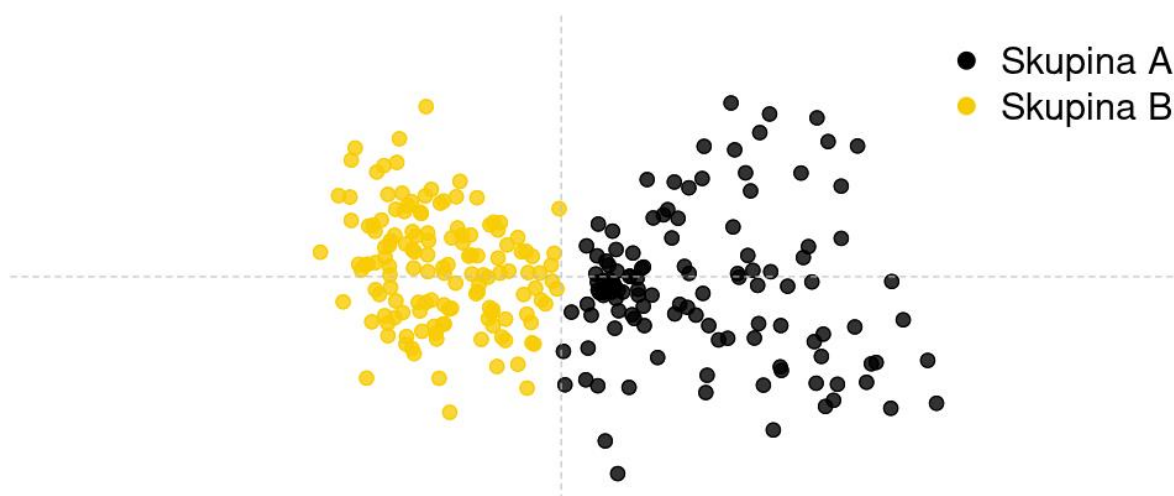
Softvér Pol.is využíva štatistické metódy a metódy *data-miningu* na vytvorenie tzv. *názorových skupín*. Hlasy všetkých účastníkov sú spracované do dátovej matice, ktorej chýbajúce údaje (hlasy na komentáre od ľudí, ktorí daný komentár nevideli) sú doplnené na základe odpovedí ostatných účastníkov.

Na takto upravenej matici je následne vykonaná *analýza hlavných komponent* (ang. PCA alebo principal component analysis). Ide o metódu redukcie dimenzie, ktorá nám dovoľuje stlačiť odpovede každého z účastníkov do dvojdimenzionálneho bodu takým spôsobom, aby bola v dátach zachovaná čo najväčšia miera informácií.

Keď je každý účastník reprezentovaný práve jedným bodom v 2D ploche, softvér použije štatistický algoritmus na zhlukovanie známy pod názvom *k-means* (slov. *k*-priemerov). Ten automaticky vyhodnotí ideálny počet zhlukov pri danej diskusii.

Výsledkom tohoto procesu je niekoľko zhlukov (t.j. názorových skupín), s ktorými ďalej softvér pracuje na vyhodnotenie konsenzuálnych či polarizujúcich komentárov. Treba si uvedomiť, že tento proces je automatický a na svoj priebeh nevyužíva nič iné, len získané dáta o hlasovaní jednotlivých účastníkov.

Práve to nám umožňuje pracovať s objektívnymi výsledkami pre každú diskusiu, bez možnosti akejkoľvek manuálnej úpravy od kurátorov diskusie.

Metodika

2. Vyhodnocovanie konsenzuality komentárov

Po vyhodnotení názorových skupín je hlavným cieľom jednotlivých diskusií identifikovať konsenzus, a teda tvrdenia, ktoré dosiahli čo najvyššiu podporu vo všetkých názorových skupinách. Náš DEMDIS softvér na to využíva matematický vzorec, ktorý každému komentáru priradí istý počet bodov.

Komentáre s najvyšším počtom bodov sú následne vyhodnotené ako najkonsenzuálnejšie. Tento počet bodov je ovplyvnený viacerými faktormi:

- a) **Miera konsenzuality:** Komentáre, ktoré získali podobnú mieru podpory naprieč názorovými skupinami, dostanú väčší počet bodov. Tým pádom budú komentáre, ktoré získali veľkú podporu v skupine A, no veľmi málo hlasov od účastníkov v skupine B, vysoko penalizované.
- b) **Celkový počet hlasov:** Toto kritérium je veľmi jednoduché; komentáre, ktoré získali väčší počet hlasov (t.j. vyjadrení „súhlasím“), získajú väčší počet bodov.

Od najkonsenzuálnejších komentárov očakávame vysokú podporu vo všetkých skupinách, čo znamená veľký počet súhlasov.

- c) **Miera súhlasu:** Posledné kritérium berie do úvahy tzv. *mieru súhlasu*, ktorá vyjadruje pomer počtu súhlasov vydelený súčtom súhlasov a nesúhlasov na daný komentár. Tieto hodnoty sú následne spriemerované pre všetky názorové skupiny a komentárom s vyššou mierou súhlasu bude pridelených viac bodov.

Toto kritérium je nastavené tak, aby skupiny s väčším počtom účastníkov „neprevalcovali“ ostatné, menšie skupiny svojím vysokým počtom súhlasov. Kvôli tomu vstupuje miera súhlasu do nášho vzorca pre každú názorovú skupinu s rovnakou váhou. To zvyšuje férovosť pri diskusiách s nevyváženým počtom účastníkov v skupinách. Komentáre s najvyšším počtom bodov sú hlavným záujmom výsledkov diskusie, pretože vyjadrujú myšlienky a tvrdenia, s ktorými sa všetci účastníci diskusie čo najviac stotožnili.

Komunikačné kanály

DEMDIS:

1. **Má referendum zmysel?**
21.01.2023, dostupné online na:
<https://demdis.sk/ma-referendum-zmysel/>
2. **Konsenzus na dosah: Ako zefektívniť referendum?**
27.01.2023, dostupné online na:
<https://demdis.sk/konsenzus-na-dosah-ako-zefektivnit-referendum/>

Denník Pravda:

1. **Má referendum zmysel?**
22.01.2023, dostupné online na:
<https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/654426-ma-referendum-zmysel/>
2. **Konsenzus na dosah: Ako zefektívniť referendum?**
28.01.2023, dostupné online na:
<https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/654835-konsenzus-na-dosah-ako-zefektivnit-referendum/>

Komentáre

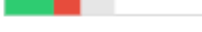
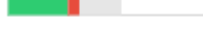

Kompletný Polis report so všetkými komentármi nájdete na:
<https://pol.is/report/r764dhr7kmfvjnbxrkxef>

STATEMENT	OVERALL 270	A 124	B 146
0 Referendum je dôležitou a zmysluplnou súčasťou demokracie.	 84% 6% 8% (186)	 65% 15% 19% (83)	 100% 0% 0% (103)
1 Referendum nemá prívleký zmysel v zastupiteľskej demokracii.	 14% 67% 18% (157)	 29% 41% 29% (65)	 3% 85% 10% (92)
2 Referendum je dobrý nástroj, ale keď je o zásadných otázkach spoločenského života.	 55% 25% 18% (195)	 63% 11% 25% (88)	 49% 37% 13% (107)
3 Potrebujeme organizovať častejšie referendá o väčšine politických otázok.	 45% 35% 19% (191)	 9% 62% 27% (83)	 72% 13% 13% (108)
4 Referendum zbytočne rozdeľuje spoločnosť, pretože nás stavia do rozhodovania buď/alebo.	 15% 74% 10% (150)	 35% 41% 22% (62)	 1% 96% 2% (88)
5 Naša spoločnosť nie je naučená občianskej účasti na referendách.	 72% 13% 13% (188)	 57% 21% 20% (83)	 84% 6% 8% (105)
6 Referendum o predčasných voľbách by nemalo byť uskutočňované počas roku po voľbách.	 39% 35% 25% (187)	 41% 17% 40% (79)	 37% 48% 13% (108)
7 Schválenie predčasných volieb parlamentom by malo byť možné len ústavnou väčšinou (90 hlasmi).	 25% 58% 16% (181)	 50% 21% 28% (80)	 6% 87% 5% (101)
8 Občania by mali mať možnosť skrátiť volebné obdobie kedykoľvek.	 55% 29% 15% (193)	 18% 55% 25% (81)	 83% 9% 7% (112)
9 Referendum o predčasných voľbách je nezmysel.	 21% 64% 13% (174)	 49% 19% 31% (73)	 1% 97% 0% (101)
10 Národná rada ma mať možnosť skrátiť si volebné obdobie.	 73% 7% 18% (188)	 56% 17% 26% (82)	 86% 0% 12% (106)
11 Podmienka 76 hlasov poslancov na vyvolanie predčasných volieb by spôsobovala chaos v parlamente.	 30% 54% 15% (176)	 59% 18% 22% (72)	 9% 79% 10% (104)
12 Aj demokracia niečo stojí. Nemali by sme sa na nástroj priamej demokracie pozerat' cez peniaze.	 65% 19% 14% (188)	 37% 33% 28% (80)	 87% 9% 3% (108)
13 Referendum je drahý prieskum verejnej mienky.	 28% 57% 13% (183)	 61% 17% 21% (80)	 3% 88% 7% (103)
14 Podmienky na uskutočnenie platného referenda sú príliš prísne.	 57% 29% 12% (208)	 20% 56% 23% (91)	 85% 9% 5% (117)
15 Mali by sme sprísnit' podmienky na zorganizovanie referenda.	 23% 61% 15% (154)	 45% 28% 25% (66)	 6% 85% 7% (88)
16 Ak sa podarí uskutočniť referendum, všetci občania a politici majú povinnosť vyzývať na jeho účasť.	 58% 27% 13% (211)	 17% 57% 25% (91)	 89% 5% 5% (120)

Komentáre

17	Potrebujeme jasnejšie pravidlá vedenia predreferendovej kampane.			
18	Neúčastou na referende vyjadruješ podporu súčasnej vláde.			
19	Ak sú otázky protiústavné, je to chyba toho, kto ich formuloval a nie toho, kto na to poukázal.			
20	Platný výsledok referendum spôsobí okamžitý pád vlády.			
21	Referendum rozdeľuje spoločnosť.			
22	Občania by mali mať možnosť efektívnejšie presadzovať svoje požiadavky než len voľbami alebo referendum.			
23	Je podľa vás referendum demokratickejšie ako voľby?			
24	Zúčastnil som sa na referende 2023.			
25	Keby sa ľudia referenda zúčastnili, bolo by po probléme. Nechápem, prečo politici odmietajú referendum, voľby im nevadia, referendum áno.			
26	Ľudia sú ako podnik, keď nastúpíte do zamestnania, máte 3 mesačnú lehotu, politici šafária beztriestne 4 roky, preto referendum.			
27	Žijem v Austrálii a voľby ako aj referendum sú povinné. Som za referendum ale nie také o ktorom sa dopredu vie že zlyhá.			
28	Všetky voľby by mali byť povinné, neúčast' sankciovať			
30	U referenda nemá zmysel zachovávať kvórum 50%. Ak by toto kvórum nebolo účasť na referendách bys zvýšila. Som o tom presvedčený			
31	Referendum by sa mali riešiť otázky smerovania krajiny, nie vôľa opozície.			
32	Referendum ano, ale nie ako Ficov nástroj na ukradnutie moci v krajine. Ani ako cieľenu manipuláciu s umyslom zneužiť voľbu ľudí.			
33	Teraz nech Fico vráti náklady za referendum zo svojho!			

Komentáre

34	Nech vratia SMERACI peniaze za nezmyselne referendum	 22% 57% 19% (150)	 50% 15% 34% (66)	 1% 91% 7% (84)
35	Takto hlúpu otázku kto vymyslel, ved predsa by nasledovali volby!!	 14% 38% 46% (128)	 18% 27% 53% (54)	 12% 45% 41% (74)
36	referendum sa ma robit pre dobro ludi a nie pre kriminalistu	 44% 24% 31% (148)	 52% 10% 37% (70)	 37% 37% 25% (78)
37	Znížiť platnosť podľa počtu zúčastnených na 5%. Každá názorová skupina tak pochopí, že výsledok je v ich vlastných rukách a účasť sa oplati.	 38% 37% 23% (136)	 11% 56% 31% (60)	 60% 22% 17% (76)
38	Referendum nám za cenu kávy (v prepočte na 1 voliča) dalo cenné informácie o politikoch a tiež občanoch. Vyfarbili sa všetci.	 57% 19% 23% (129)	 32% 33% 33% (62)	 80% 5% 13% (67)
39	Má zmysel. Pre beztrestnosť pána Ficiho. Dôkazom toho je fakt, že na tento účel nevážal vysmarit von oknom 10 melónov. Bohužiaľ, našich.	 28% 50% 20% (126)	 59% 8% 32% (59)	 1% 88% 10% (67)
40	Pokiaľ chcú politici systémovú zmenu a ľudia stoja o väčšiu kontrolu politikov nech sa skráti volebné obdobie na 2 roky. V USA to funguje.	 35% 34% 30% (123)	 30% 35% 33% (56)	 40% 32% 26% (67)
41	Pred voľbami Matovic klamal,že chce znížiť kvorum na20%,to by zvyсило účasť,lebo prišli aj tí co sú proti,ale samozrejme vaccina by Ano	 49% 14% 36% (114)	 11% 28% 59% (52)	 80% 1% 17% (62)
42	UŽ nežijeme v socializme. Tam patria takéto nezmyselné návrhy	 16% 44% 39% (99)	 31% 17% 51% (47)	 1% 69% 28% (52)
43	Je to najvyššia forma moci ľudu, je nutné znížiť kvórum na minimálnu účasť.	 56% 30% 13% (132)	 20% 56% 22% (67)	 92% 3% 4% (65)
44	Kto nejde voliť, tomu je to jedno, o čo ide v referende a sám sa dobrovoľne zbavuje svojho voličského práva.	 55% 22% 22% (136)	 24% 39% 36% (69)	 88% 4% 7% (67)
45	Kvorum uchovať 50% z oprávnených volícov	 30% 49% 20% (108)	 50% 21% 28% (57)	 7% 80% 11% (51)
46	Celé referendum bolo zbytočné. Fico ešte seriózny zámer nikdy v ničom nemal. Podvody,podvody a osobne výhody...	 29% 50% 20% (110)	 56% 5% 38% (55)	 1% 96% 1% (55)
47	Ako sa môže niekto pýtať či ma referendum zmysel!!! Vedť je to najvyššia forma podielu ľudu (plebsu) na správe krajiny!!!	 65% 15% 18% (114)	 31% 33% 35% (54)	 96% 0% 3% (60)

Komentáre

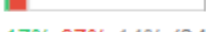
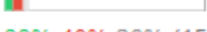

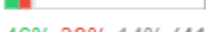
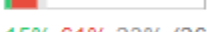
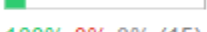

48	Ziadne volby by nemali byt povinne, ale rozhodovat by mali ti co sa zucastnia, preto by malo by zrusene kvorum.	50% 35% 14% (108)	18% 55% 25% (54)	81% 14% 3% (54)
49	Jedinú participáciu vidím už len zamatovou revolúciou	21% 28% 50% (88)	7% 30% 62% (40)	33% 27% 39% (48)
51	Som za tzv. plávaj. kvorum, t.j., aby sa hranica odvíjala od účasti od voleb. účasti v predchádz. parlament. voľbách. Účasť sa tak = 90 posl	25% 35% 40% (80)	20% 40% 40% (40)	30% 30% 40% (40)
53	S moznostou zdovodnit dosledky vysledku referenda (ako vo Svajci) uz neskonci kazde referendum len podľa vôle medii, ktore DAV nasleduje.	42% 14% 42% (77)	21% 21% 56% (37)	62% 7% 30% (40)
54	To je ako mat trenera, a 4 roky sa divat ako prehrava zapas od zapasu. Ten moze nechat hrat aj svoje morča, lebo vie, ze je neodvolatelny.	55% 15% 29% (78)	24% 29% 46% (41)	89% 0% 10% (37)
55	Za súčasných podmienok t.j. kvorum 50%, aby bolo úspešné a politická negramotnosť verejnosti, referendum nemá zmysel.	39% 36% 24% (74)	28% 39% 31% (38)	50% 33% 16% (36)
56	Referendum o predčasných voľbách je nebezpečným nástrojom v rukách populistov a extrémistov.	30% 55% 13% (86)	61% 14% 23% (42)	0% 95% 4% (44)
57	Referendum je inštitút priamej demokracie, ktorý nemá miesto v zastupiteľskej demokracii.	17% 49% 33% (69)	20% 37% 42% (35)	14% 61% 23% (34)
58	Vo voľbách staci spocitat hlasy zucastnenych, preto nie v referende. Kto sa nezucastni, ten nechava rozhodnutie na ostatnych.	51% 31% 16% (89)	15% 57% 26% (45)	88% 4% 6% (44)
59	Najdôležitejšie referendum našej generácie o rozdelení ČSSR sa nekonalo, a preto je postoj k tomuto nástroju demokracie taký aký je.	32% 32% 35% (59)	26% 23% 50% (26)	36% 39% 24% (33)
60	Referendum pre ľudí áno aj pre predčasné voľby. Pre jeho platnosť by však malo platiť nižšie kvórum, napr. 30 % všetkých voličov.	49% 26% 24% (65)	18% 46% 34% (32)	78% 6% 15% (33)
62	Samozrejme že má, teraz aspoň vieme že 73% voličov súhlasí so spôsobom terajšej vlády a nech jej to vydrží 3 volebné obdobia ako Smeru ....?	13% 55% 30% (52)	13% 40% 45% (22)	13% 66% 20% (30)
63	Fico z Matovič majú jeden spoločný problém - sú prakticky rovnaký (populizmus, neschopnosť, korupcia, boj s mafiou v ich hlavách)...	41% 41% 17% (46)	50% 25% 25% (20)	34% 53% 11% (26)

Komentáre

64	V tak rozbitej spoločnosti ako je naša, JE REFERENDUM ZBYTOČNÉ.	11% 74% 13% (43)	25% 37% 37% (16)	3% 96% 0% (27)
65	Na vstup do parlamentu pre strany minimálne 10%.	34% 44% 21% (52)	17% 52% 30% (23)	48% 37% 13% (29)
67	Ja som hlasoval, no zrejme nemáme nijaký názor, treba nám bič a nie referendum.	21% 42% 35% (42)	23% 41% 35% (17)	20% 44% 36% (25)
69	Referendum je dobrá vec pre vyjadrenie názoru občanov k dôležitým otázkam, ale nemali by ich robiť o voľbách a nie politické strany.	37% 50% 11% (51)	68% 13% 18% (22)	13% 79% 6% (29)
70	Ak referendum k voľbám organizujú politické "zoskupenia, často nejde o strany ale úzke s.r.o., mali by si to sami financovať a nazvať anketou	24% 53% 22% (45)	57% 15% 26% (19)	0% 80% 19% (26)
71	O predčasných voľbách by vôbec nemalo byť referendum. Referendum nemôže byť opravným prostriedkom volieb.	30% 57% 12% (50)	61% 14% 23% (21)	6% 89% 3% (29)
72	Skracovať volebné obdobie má zmysel, ak je kultúrnejšia spoločnosť a vie zabezpečiť kontinuálny rozvoj, nie donekonečna reformy reforiem.	36% 34% 29% (47)	50% 11% 38% (18)	27% 48% 24% (29)
73	Stále sa meniace reformy vplývajú na chaos, nik nevie čo práve platí a znamená nie posun ale často stagnáciu, ak nie ešte niečo horšie	50% 21% 17% (51)	56% 26% 17% (23)	64% 17% 17% (28)
74	Referendum nemôže stáť nad voľbami, ale môže byť doporučením občianskej spoločnosti, nie politických strán, ktoré ľudí mätú a rozdeľujú	39% 50% 9% (51)	77% 13% 9% (22)	10% 79% 10% (29)
75	Volby prepožičiavajú stranám a poslancom mandát na skúšobnú dobu 4 roky. Nekultúrni si to neuvedomujú. Mandát a volebné obdobie treba skrátiť.	33% 35% 31% (45)	17% 58% 23% (17)	42% 21% 35% (28)
76	Mali by sa nie sprísniť, ale zmeniť podmienky na organizovanie referenda. V akom prípade sa môže uskutočniť, kto môže organizovať a zaplatiť	28% 43% 28% (46)	33% 38% 27% (18)	25% 46% 28% (28)
78	Peniaze nemáme, nerozhadzujeme na sústavné voľby a referendá. Nemusia nič zmeniť. Meniť sa musia občania a nenaletieť bludom. Potrebné sú inde.	24% 56% 19% (41)	62% 6% 31% (16)	0% 88% 12% (25)
79	Najvyššia forma podielu ľudí na správe štátu, spoločnosti, sú demokratické voľby.	47% 25% 27% (48)	75% 0% 25% (20)	28% 42% 28% (28)

Komentáre

82	Keďže 1.2 milóna zúčastnených voličov podstate môže ovplyvniť riadne voľby, zákonite sa musí znížiť kvórum, aby referendum bolo platné.			
83	Mala by rozhodovať väčšina hlasov, bez ohľadu na počet zúčastnených. Aj traja. Zvíťazil by názor dvoch. To by prinútilo ľudí zúčastniť sa			
84	Ak sa na voľbách zúčastní 20% voličov a voľby sú platné, malo by to byť aj u referenda. Keby to tak bolo účasť by bola najmenej 60% voličov			
85	Referendum nemá zmysel. Väčšina občanov nie je na takej úrovni aby mohla rozhodovať v štátnických úlohách.			
86	Hlúposť a nezáujem sa neliečia úpravou pravidiel.			
87	Treba znížiť kvórum na 25 % a referendá budú úspešné. Mn			
89	Znížiť kvórum na 25 percent účasti oprávnených voličov.			
90	Ľudia volia ľudí ale nemôžu ich zbaviť moci je to choré tak ako celá vláda.			
91	Referendum má zmysel ak sa žiada názor občanov na dôležité celospoločenské úlohy /nie úzkostranícke reklamy a prieskumy/.Majú význam poradný			
92	Ako vidíte, ešte aj referendum a štátne prostriedky naň, môžu byť oficiálne stránky zneužitú. To je nepríjemné poznanie.			
93	Zrušiť potrebné kvórum, jednoznačne			
94	Referendum môžu zneužiť aj strany, ktoré stranami vôbec nie sú. Úzka skupina ľudí by nemala dostať status polit. strany.			
95	OLANO i SAS a iné drobné skupinky schválili ako politické strany za vlády predchádzajúcej. A dostávajú za voľby naše dane-miliónové dotácie.			

Komentáre

96	Referendum by malo byť o politických stranách, ich štátnych dotáciách, o platoch poslancov, vlády, významných činiteľov...lebo sú to naše dane.	 39% 27% 33% (33)	 31% 31% 36% (19)	 50% 21% 28% (14)
97	Referendum je hlúposť pre hlúpych	 3% 77% 18% (27)	 7% 53% 38% (13)	 0% 100% 0% (14)
98	Zmeniť povinné kvórum	 39% 46% 14% (28)	 29% 54% 16% (24)	 100% 0% 0% (4)
99	Referendum je dolezite bez kora	 21% 42% 36% (19)	 11% 47% 41% (17)	 100% 0% 0% (2)
100	Referendum ma mat vacsiu silu ako volby, ked prijmete do zamestnania cloveka tiez ma 3 mesiace skusobnu dobu a na dobu urcitu 1 rok zmluvu.	 16% 61% 22% (18)	 6% 68% 25% (16)	 100% 0% 0% (2)
101	Kto nebol na refetende nech sa nestazuje ze ma vysoke ucety a ze sa mu nepaci ako riesia/neriesia problemy...	 19% 71% 9% (21)	 10% 78% 10% (19)	 100% 0% 0% (2)
102	Volby sú najvyššou inštitúciou občanov. Nespochybujme si ich a nepodmieňujme referendumi. Tie slúžia na doporučenie vládam pri nejasnostiach	 57% 19% 23% (21)	 60% 15% 25% (20)	 0% 100% 0% (1)
103	Malo by zmysel, pokiaľ by sa zúčastňovali všetci oprávnení voliči (alebo aspoň drvivá väčšina.)	 47% 23% 29% (17)	 47% 23% 29% (17)	 0% 0% 0% (0)
104	Aj neúčast na referende je vyjadrením názoru občana.	 76% 12% 12% (25)	 76% 12% 12% (25)	 0% 0% 0% (0)
105	Stále je vidieť ako náš národ využíva každú referendumovú bilbosť. Nemáme kultúru, boh nás chrániť znížiť percentuálne kvórum. Referendá budú stále!	 58% 8% 33% (12)	 58% 8% 33% (12)	 0% 0% 0% (0)
106	Neznížiť percentá na úspešnosť referenda. Bude ich veľa a ľudia budú robiť mopslíkov toľkým hlúpim alfasamcom, poslancom, aby mali moc a platy	 40% 10% 50% (10)	 40% 10% 50% (10)	 0% 0% 0% (0)
107	V kultúrnych krajinách význam referendum má. V nevyspelých, skorumpovaných s mafiánskymi praktikami význam nemá. Draho sa zneužíva	 33% 66% 0% (3)	 33% 66% 0% (3)	 0% 0% 0% (0)
108	Podľa mňa referendum do zastupiteľskej demokracie nepatrí. Predsa ľud svoju vôľu preukazuje demokratickými voľbami	 50% 50% 0% (4)	 33% 66% 0% (3)	 100% 0% 0% (1)

**Ak ste našli chybu, alebo
máte nápad na zlepšenie
napíšte nám.**

Mail:
kontakt@demdis.sk
Web: Demdis.sk
DemDis o.z.

